

Təsirsiz ötüşməyən MAQNİT FIRTINALARI

İnsanlara mənfi təsir edən maqnit fırtınaları ilə bağlı narahatlıqlar, eləcə də müşahidə edilən həssas yanma təsadüfi deyil. Ona görə ki, insanlar həmin o maqnit fırtınalarının təsiri ilə əlaqədar, narahatlıqlarının əsl səbəbi, bunun mahiyyəti və vaxtı ilə bağlı bilməkdə maraqlıdır. İstənilən halda, müvafiq şəkildə məlumat əldə etmək, sözügedən astronomik hadisənin xarakterini dərk etmək, təsirlərinin nədən ibarət olduğunu müəyyənləşdirmək, eləcə də nə zaman baş verəcəyini proqnozlaşdırmaq və ehtiyatlı, hazırlıqlı olmaq əlbəttə ki, faydalıdır.

Məqsəd təsirlərin minimuma endirilməsi və müvafiq tövsiyələrlə insanların narahatlıqlarının aradan qaldırılmasına yardımçı olmaqdır

Maqnit fırtınası və ya geomaqnit qasırğası deyilən məhz günəş partlayışlarına səbəb olan mürəkkəb təbiət hadisəsidir. Fırtına çox güclü deyilsə, demək olar ki, müəyyən mənada təsirsiz, "izsiz" keçir. Lakin diqqətə çatdıraq ki, əhəmiyyətli dərəcədə olan "dalğalanmalar" insanların səhhətinə, hətta avadanlıqların, texniki vasitələrin belə işinə, işləmə proseduruna mənfi təsir göstərə bilər. Sözsüz ki, mütəxəssislər hər zaman çalışırlar ki, həmin təsirlərin minimuma endirilməsi üçün müvafiq variantlar tapsınlar, vasitələr müəyyənləşdirdinslər və hətta bacardıqca mənfi təsirləri aradan qaldırmaq üçün tövsiyələrlə çıxış etsinlər. Təbii ki, məqsəd həmin təsirlərin minimuma endirilməsi ilə bağlı məlum olanlar barədə insanları marifləndirmək, geomaqnit qasırğalarının, maqnit fırtınalarının hansı tarixlərdə gözlənilirdiyi barədə proqnoz vermək və müvafiq tövsiyələrlə insanların mümkün qədər narahatçılıqlarının aradan qaldırılmasına yardımçı olmaqdır.

2025-ci ilin yanvarında müşahidə edilən və gözlənilən maqnit fırtınaları

İnsanlar üçün əlbəttə ki, ilk növbədə haqqında qeyd olunan maqnit fırtınalarının nə zaman baş verəcəyi ilə bağlı bilməkdir. Daha dəqiq desək, hansı proqnozların verildiyi ilk növbədə diqqəti cəlb edir. Ən azından fsioloji hazırlıq baxımından belə bir maraq sözsüz ki, başadüşüləndir. Bir sözlə, hər kəsi ən çox maraqlandıran sual odur ki, görsən, həmin o maqnit fırtınası nə vaxt olacaq? Ona görə də ilk növbədə yanvar ayında müşahidə edilən və bu ay üçün proqnozlaşdırılan həmin o astronomik hadisələr

rin vaxtı ilə bağlı məlumatların daha önəmli olduğu qənaətinəyik. Bu baxımdan əvvəlcə diqqətə çatdırmaq istədik ki, astronomların proqnozlarına görə, 2025-ci ilin yanvar ayının əvvəlində və sonunda müxtəlif intensivlikdə maqnit qasırğaları gözlənilir.

Kosmik Tədqiqatlar İnstitutunun Günəş Astronomiyası Laboratoriyasının və Günəş-Yer Fizikası İnstitutunun saytında və hər həs üçün elçatan olan digər mənbələrdəki məlumatlara əsasən, yanvar ayında artıq baş verən və bundan sonrakı gözləntilər barədə qeyd olunub. İlk öncə diqqətə çatdıraq ki, həmin mənbələrdə qeyd olunduğuna əsasən, cari ilin, bu ilin yanvar ayının əvvəlində, daha dəqiq desək, 1 yanvar tarixində G3 səviyyəli güclü maqnit qasırğası, 3 yanvar tarixində Quadrantids "meteor yağışı", 5 və 6 yanvar tarixlərində intensivliyi 4-5 bal olan maqnit qasırğaları, yanvarın 11-də mülayim maqnit qasırğası, 12 və 13 yanvarda maqnitofosferin gərginləşməsi artıq qeydə alınıb. Belə astronomik hadisələrin bundan olacağı gözlənilir. Daha doğrusu proqnozlaşdırılır. Beləki, 16 yanvar tarixində Marsın qarşısıdurması, yəni planetin Yerə münasibətdə Günəşin əksinə olacağı bildirilir. Həmçinin 17 və 19 yanvar tarixində 4-5 bal gücündə maqnit qasırğası proqnozlaşdırılır. Rusiyanın Təbiiqi Geofizika İnstitutunun direktor müavini Vadim Kolomin bildirib ki, Günəş aktivliyinin pik nöqtəsi 2025-ci ildə gözlənilir və Yer kürəsinə təsirsiz ötürməyən maqnit qasırğaları və günəş partlayışları ilə bağlı hadisələr normal gedir, amma xüsusi təsirləri də danılmazdır. "Biz başa düşməliyik ki, texnologiya və elektronikanın intensiv inkişaf etdiyi çağımızda maqnit qasırğalarının kifayət qədər ciddi nəticələri, təsirləri var", deyə alim qeyd edib.

Maqnit fırtınalarının təsnifatı

Maqnit fırtınaları günəşdə olan partlayışlar nəticəsində Yerə maqnit sahəsinin

əhəmiyyətli dərəcədə pozulmasıdır. Pozuntular bütün Yer kürəsində eyni vaxtda müşahidə olunur və bir neçə saatdan bir neçə günə qədər davam edir. Mütəxəssislər gücündən asılı olaraq maqnit qasırğalarını beş sinə bölürlər. Beləki, G1, məsələn, zəif hesab olunur və insanlara təsirsiz keçir, elektrik cihazları üçün də zərərsizdir. G2 isə orta dərəcəlidir və gərginlik artımlarına səbəb olar, hansıki peyklərin işinə də təsir göstərə bilər. Həmçinin şimal enliklərində qütb parıltılarına da səbəb olma ehtimalı da var. Belə bir fırtına zamanı məhz dəyişikliklərə həssas olan insanlar çox güman ki, özlərini bir qədər pis hiss edə bilərlər. Bununla belə, diqqətə çatdıraq ki, G3 güclü hesab olunur və elektrik şəbəkələrinin işinə təsir edir, peyk naviqasiyası, eləcə də radionun işini çətinləşdirir. Qan təzyiqi və ürək problemlərindən əziyyət çəkən insanlar bu zaman profilaktik tədbirlər görməlidirlər. G4 isə çox güclü sayılır və gərginliyin artımlarına səbəb olur və hətta naviqasiya sistemlərinə belə zərər verə bilər. Onu da qeyd edək ki, daha təsirli olan G5 son dərəcə güclü fırtınadır. Bu, elektrik sistemlərinin tamamilə bağlanması, həmçinin radio rabitə cihazlarının və peyklərin sıradan çıxmasına belə səbəb ola bilər.

Maqnit fırtınalarının təsirləri və təsire məruz qalmalar

Elm hələ də maqnit qasırğalarının hər hansı bir xəstəliyə ciddi təsir etdiyini sübut edə bilməyib. Bununla belə, bir çox mütəxəssislər geomaqnit qasırğalarının, dalğalanmaların insanın rifahına təsir etdiyinə əmindirlər, lakin bununla yanaşı onu da qeyd edirlər ki, həmin qasırğalar hər kəsə fərqli təsir göstərir. Məsələn, Rusiya fəaliyyət göstərən kardioloq Polina Kontsedailo bildirib ki, insanlar ən çox baş ağrısı, əsəbilik, sürətli ürək döyüntüsü, oynaq ağrıları, hal-sızlıq və yuxusuzluqdan şikayət edirlər. Onun sözlərinə görə, geomaqnit pozğunluqları bəzən hətta xüsusilə güclü şəkildə hiss edilə bilər. O, qeyd edib ki, ürək və qandamar problemlərindən əziyyət çəkən insanlar, xroniki xəstəlikləri olan xəstələr, yaşlı insanlar, meteohəssas insanlar, yuxu və istirahət rejimini pozanlar, kəskin və ya xroniki stress altında olanlar daha çox təsire məruz qala bilərlər. Bir çox mütəxəssislərin qeyd etdiyi kimi, maqnit fırtınaları zamanı

qan damarlarına və ürəyə düşən yük artır. Bir çox mütəxəssislərə görə, bədənimizin hüceyrələrinin müəyyən bir elektrik yükü var və buna görə də onların maqnit qasırğalarına reaksiya vermələri gözləniləndir.

Daha az təsire məruz qalmaq, mənfi təsirləri minimuma endirmək üçün tövsiyələr

Maqnit fırtınaları sağlamlığa ciddi təhlükə yaratmasa da, müəyyən gərginlik və sıxıntıların səbəbi hesab olunur, gərginlik, eləcə də narahatlıqlar törədir. Xatırladaq ki, insanlar üçün əlverişsiz hesab olunan günlərə "dözməyi" asanlaşdırmaq, daha doğrusu, insanların dözümlü olmaları üçün həkimlər bir neçə qaydaya əməl etməyi məsləhət görürlər və bir sıra tövsiyələr verirlər. Məsələn, ilk növbədə bol maye qəbul etməyi, xüsusən də su içməyi məsləhət görürlər. Maqnit fırtınalarının olduğu günlərdə ələlxüsus, spirtli içkilərin qəbulu, siqaretdən uzaq olma və zərərli qidaların istehlakını məhdudlaşdırmaq tövsiyə olunur. Xüsusən də, bu baxımdan məhz qarşıda gözlənilən maqnit fırtınaları üçün proqnozları izləməyin fayda verəcəyi qənaətinədir. Mütəxəssislər belə bir qənaətdədirlər ki, proqnozları izləmək fəaliyyəti daha yaxşı planlaşdırmağa və bədəni öncədən hazırlamağa imkan verə bilər.

Mütəxəssislər qeyd edirlər ki, yuxu normalarına da riayət edilməlidir və vaxtında yatmağa çalışmaq, istirahət üçün rahat şəraitlə təmin olunmaq əsas şərtlərdəndir. Həmçinin stressdən və mənfi emosiyalardan uzaq olmaq tövsiyə edilir. Xüsusən də, qan təzyiqini izləməyin, bütün lazımı dərmanların, preparatların və suyun insanların yanarda olmasının doğru addım olması qeyd edilir. Müxtəlif istirahətlər, ruhi tənzimləmə üsulları, məsələn, yoqa, meditasiya, eləcə də tənəffüs sistemi ilə bağlı məşqlər daha az təsire məruz qalmaq üçün məqsədəuyğun sayılır. Eyni zamanda, lazım gəldikdə həkimə müraciət etməyi mütəxəssislər ciddi şəkildə tövsiyə edirlər. Ələlxüsus, meteohəssas insanların və xroniki xəstəlikləri olan xəstələrin lazım olduğu təqdirdə həkimlə əlaqə saxlamaları, yaxud, məsləhətləşmələr üçün müraciət etmələri xüsusi olaraq nəzərdə tutulur və tövsiyə olaraq bildirilir.

İnam Hacıyev